

O BESEDOTVORNIH VARIANTAH IMEN ZA PREBIVALCE KRAJEV NA ZAMEJSKEM KOROŠKEM V ZAMEJSKI KOROŠKI PUBLICISTIKI

Slovenska poimenovanja prebivalcev po krajevnih imenih na Koroškem v Avstriji so besedotvorno pisana, tvorjena z več kot desetimi obrazili, zajeta pa so tu predvsem iz časnikov, časopisov, zbornikov itd. v času 1900–1982. Posebno pozornost zbujajo imenske variante, kažejo zlasti rabo v besedilih različnih funkcijskih zvrsti.

In Carinthia (Austria), Slovene names of inhabitants derived from place names manifest a variegated set of over ten affixes (the material has been collected from newspapers, magazines, miscellanea etc. between 1900 and 1982). A special attention is invited by the variants of names showing the use in texts of different functional styles.

Variantnost imen za prebivalce krajev (naselij), izpeljank iz krajevnih imen, temelji predvsem na izbiri podstave in glasovnega obrazila. Pričujoči pretres tega vprašanja se omejuje na kraj. imena zamejske Koroške in se opira zlasti na gradivo, izpisano iz koroškega (celovškega) periodičnega tiska (od tednikov do letopisov oz. koledarjev) in večjega števila drugih publikacij, zadevajočih to jezikovno in zemljepisno področje, iz obdobja od začetka stoletja pa do osemdesetih let¹. Tolikšen časovni razpon utegne določene osvetliti tudi razvojne težnje teh jezikovnih sredstev. V upravnih in sodnih okrajih Koroške s slovenskim ali mešanim prebivalstvom,² na področju Šolske odredbe iz leta 1945³ in njegovih obrobij je približno devetsto krajev (nekateri imajo tudi po dvoje slovenskih imen in v nekaterih primerih gre za poimenovanje delov naselij): Za dobro tretjino izmed njih so v gradivu, izpisanem iz tiskanih virov, izpričana – vsaj s po kakim primerom – tudi imena za prebivalce, navadno v splošni (ali moški) obliki množine.⁴ Najmočnejša je pogostnost teh tvorjenk v tedenskem tisku, zlasti v poročilih o krajevnih dogodkih, kulturnih in športnih, kjer se od sedemdesetih let kot dejavnik in poročevalec vse bolj uveljavlja mlajši rod, medtem ko besedila publikacij bolj poredko segajo po tem jezikovnem sredstvu.⁵ Pri precejšnjem številu kraj. imen se izpeljanke za poimenovanje prebivalcev pojavljajo v dvojnicah, deloma pa tudi z več variantami.

¹ Za čas 1900–16 zlasti *Mir* in *Korošec*, 1921–41 *Koroški Slovenec*, 1945–82 *Koroška kronika*, *Nedelja*, *Slovenski vestnik*, *Družina* (vera) in *dom*, *Naš tednik* (*Kronika*), *Svoboda*, *Mladi rod*. Delo je bilo opravljeno s podporo Slovenskega znanstvenega inštituta v Celovcu (Bahnhofstrasse 38/II, A–9020 Klagenfurt/Celovec).

² Avstrijska državna pogodba, člen VII – Staatsverträge betreffend die Wiederherstellung eines unabhängigen und demokratischen Österreich /.../ vom 15. Mai 1955.

³ Verordnung über die Neugestaltung der zweisprachigen Volksschule im südlichen Gebiet Kärntens (in der Fassung des Beschlusses vom 31. Oktober 1945).

⁴ Po narečnem gradivu, zapisanem v sedemdesetih letih (okoli 150 informatorjev), so izpeljanke za poimenovanje prebivalcev krajevno običajne pri kakih 600 krajih.

⁵ V dnevnikih slovenskih središč (Ljubljana, Maribor, Trst, Kranj) so krajevna imena zamejske Koroške sploh le pičlo prisotna. Tako je v dveh številkah dnevnika *Dela* (28. 1. in 11. 2. 1989, obakrat brez Sobotne priloge) s področja SRS 105 kraj. imen (335 omemb), s področja Jugoslavije (brez SRS) 94 (146), s področja avstrijske Koroške 13 (26) in ostale Avstrije (brez Koroške) 17 (24). Med omenjenimi

Pri dvobesednih kraj. imenih poleg njih rabe prav tvorjenke narekujejo razlikovanje dveh skupin: V eni so kraj. imena, ki v besedilni rabi praviloma nobenega izmed obeh delov ne izpuščajo in pri svojih tvorjenkah bodisi tudi ohranjajo oba dela ali pa vsaj kažejo tako težnjo k funkcionalno pogojeni variantnosti (kraj. imena s prvim *vas* v drugem delu npr. *Dobrla vas*,⁶ *Loga vas*, *Nonča vas* in nekateri posamezni primeri, npr. *Gospa Sveta*⁷, *Zgornja Vesca*, *Hudi Kraj*, *Škofji Dvor*, *Kriva Vrba*), v drugi, nič manjši, pa kraj. imena, ki v razvidnih položajih (npr. po prvi navedbi imena v dvodelni obliki) pogosto ali praviloma prvi (včasih sploh zgolj oficialni ali uradni) del imena izpuščajo in se pri tvorjenkah omejujejo na drugi del imenske podstave (npr. *Grebinjski Kloster*, *Slovenji Šmihel*, *Srednji Kot*, *Slovenji Plajberk*, *Železna Kapla*). Ime *Loga vas* ima samo tvorjenke iz obeh delov imena⁸, pri drugih imenih tega tipa so izpričane tvorjenke iz samo prvega dela (*Večna vas* – *veški*, *Večani*), spet za druga taka imena publicistični jezik uporablja diferencirano vsaj dve varianti (*Dobrla vas*, *Svetna vas*):

	<i>Loga vas</i> <i>Logovaščani</i> ⁹	<i>Dobrla vas</i> <i>Dobrlovaščani</i>	<i>Tvorjenke samo</i> <i>iz prvega dela</i>	<i>Večna vas</i> <i>Večani</i>
1900-16	1	2	7	–
1921-41	12	3	6	1
1945-50	5	1	1	2
1951-60	4	4	9	19
1961-70	12	2	4	1
1971-80	2	–	17	3
1981-82	–	–	34	2

koroškimi kraji daleč prednjačijo središča (posebno v oglasih podjetij), tu pa tam je omenjen kak kraj na športni strani (Bistrica/Feistritz ob Dravi, »v Poreču (Pörschach) na Koroškem« – verjetno *Poreče* ob Vrbskem jezeru). V dveh številkah celovškega Slovenskega vestnika (24. in 27. 1. 1989) je s področja avstrijske Koroške 46 kraj. imen (146 omemb), s področja SRS pa so štiri (s petimi omembami).

⁶ Pri dvobesednih kraj. imenih tipa *Dobrla vas* je izpust drugega dela publicistično redok, vendar v takile zvezi mogoč pojav: »pločnik oz. pot za kolesarje med Dobrlo in Goselno vasjo« (Naš tednik 1977, štev. 48, str. 4: Po naših krajih).

⁷ Kraj. ime *Gospa Sveta* (z edinim naglasom na drugem delu) je v krajevnem govoru neposrednega slovenskega zaledja poenostavljeno: *Svéte*, v *Svétah*, prebivalci so *Svéčani*.

⁸ Za *Loga vas* pri Vrbskem jezeru je v rabi (krajevno pogovorno, publicistično bolj poredko, predvsem v krajepisnih sestavkih) tudi oblika *Hovs* in za prebivalce oblika *Holani* (bolj poknjiženo *Hovljani*). Taka dvojnost včasih povzroča nesporazum ali pa nehoteno hiperboliko: »Ni bilo lahko v tako kratkem času naučiti zbor, ki so ga takrat za tekovanje v Borovljah sestavljali Šentvidčani, Bilčovščani, Logoveščani in Holani«. (Bogdan Pogačnik: Pel je za vse. Pavle Kernjak. Celovec, 1985, 59.)

⁹ V tej obliki (in v naslednjih primerih) so strnjene oblike, različne po spolu, sklonu, številu, pisavi itd., tudi tvorjenke za poimenovanje prebivalk, če so (z vidika oblike za prebivalce) predvidljive. V izpisanem gradivu so poimenovanja prebivalk (prebivalke) izpričana za 33 kraj. imen. V vseh primerih gre za izpeljavo z obrazilom *-k-*, izjeme so le *Žvabekarca* (1954, 1982), *Šmarječice* (1907) poleg oblike *Šmarječanke* (1953) (*Šmarjeta* v Rožu) in *Brojanice* (1931, 1952) poleg oblike *Brojanke* (*Brodi*). Publicistična pogostnost rabe pa je nizka: samo *Boroveljčanke* oz. *Borovljanke*, *Celovčanke*, *Libučanke*, *Obirčanke*, *Pliberčanke*, *Radišanke*, *Šentjakobčanke* (v Rožu), *Zahomčanke* in *Kapelčanke* (*Železna Kapla*) imajo za seboj pet ali več primerov. Da pa *Selanke* (*Sele* pri Borovljah) daleč prekašajo prebivalke vseh drugih koroških krajev, je dobro razvidno iz preglednice, nadrobno razčlenjene po številu, sklonu in spolu, v avtorjevem članku Prispevki h koroški toponimiji v sodobnem slovenskem knjižnem jeziku. 1. Krajevna imena s področja občine Sele 11. (Koroško Mladje 47 (1982), 78–79).

Za večino kraj. imen tega tipa so publicistično izpričane samo tvorjenke iz prvega dela podstave, neredko spremenjene (*Kotmara vas* – *Kotmirčani*, *Žitara vas* – *Žitrajčani*, *Pribla vas* – *Pribilci*), pri manjšem delu pa tvorjenke iz obeh delov podstave: *Stara vas* (pri Žitari vasi in pri Grebinju) – *Starovaščani*, *Trdnja vas* – *Trdnjevaščani*, *Trnja vas* – *Trnjevaščani*, *Velika vas* (pri Šentjakobu v Rožu) – *Velikovaščani* (vsi ti primeri z nizko pogostnostjo rabe). Pri kraj. imenu *Nonča vas* je oblika *Nončevaščani* izpričana samo dvakrat (1905, 1967) in tvorjenke iz samo prvega dela podstave enajstkrat, medtem ko je pri pridevniški tvorjenki razmerje obratno: *nončevaški* 16-krat (večinoma iz časa 1961-82) in samo dva primera za izpeljavo iz prvega dela podstave. Od drugih dvodelnih imen upoštevajo samostalniške tvorjenke oba dela podstave pri naslednjih primerih: *Gospa Sveta* – *Gosposvečani* (*Gosposvetčani*), *Hudi Kraj* – *Hudokrajčani*, *Kriva Vrba* – *Krivo-vrbčani* (toda *Vrba* – *Vrbljani*), *Škofji Dvor* – *Škofjedvorčani*, *Spodnja Vesca* – *Spodnjeveščani*, *Zgornja Vesca* – *Zgornjeveščani* (1921–41/3×, 1945-50/2×, 1951-60/4×). Določnejši tvorjenki za *Slovenji Plajberg* (danes *Slovenji Plajberk*) sta *slovenje-plajberški* (navadno samo *plajberški*) in *Slovenjeplajberžani* (1965, 1967), tudi *Slovenji Plajberžani* (1905, 1923) (navadno pa samo *Plajberžani*, danes *Plajberčani*).

Tvorjenke dvobesednih krajevnih imen tipa pridevnik + samostalnik oz. posa-mostaljeni pridevnik (pri *Gospa Sveta* z obrnjenim zaporedjem) so, če upoštevajo kot podstavo oba dela, v okviru besedotvornih zakonitosti skoraj v celoti predvidljive. To velja tudi za izpeljanke tistih (zelo številnih) enobesednih kraj. imen, katerih podstava se končuje na -č-, -ž-, -š-, (obrazilo -an-) in na -c-, -k-, -g-, -h-, -t- z običajno premeno (-č-, -ž-, -š-, -č-) (obrazilo -an-). Pri drugi, nekoliko manjši skupini tvorjenk je položaj dokaj zapleten tako glede podstave kakor tudi glede izbire obrazila. V našem stoletju, posebno od petdesetih let dalje se v izpeljankah za poimenovanje prebivalcev zamejskih koroških krajev pojavljajo naslednja obra-zila: a) -ani, -čani, -jani, -(j)ani (tj. -ani s premeno predhodnega soglasnika oz. soglasniškega sklopa) in -arjani, b) -arji, -anarji, c), -ci, -anci, -janci in (j)anci ter č) -čiči. V središču pozornosti tega razpravljanja so tista kraj. imena, ki se odlikujejo z razmeroma močno publicistično pogostnostjo in s tem – vsaj na posameznih področjih – razmeroma trdno jezikovno uzaveščenostjo, hkrati pa za poimenovanje prebivalcev razpolagajo z dvema obraziloma, v posameznih primerih s po tremi. Na osnovi izpisanega gradiva bi se dalo sklepati, da je obrazilo -arjani, »pristočno« le za poimenovanje prebivalcev številnih *Rut* (*Rute*), vedno brez variante, medtem ko obrazili -anarji in -čiči nastopata praktično zgolj v variantni vlogi.

Značilno in močno prisotno je variantno obrazilo -arji (poleg tega še -anarji) skupno z obrazili -ani, -(j)ani, -čani, kakor kažejo primeri *Djekše*, *Lepena*, *Remšenik*, *Rožek*, *Šentlipš* (pri Žitari vasi), *Škocjan*, *Žvabek* in deloma *Hodiše*, *Radiše*, *Rinkole*, *Škofiče*:

	<i>Djekšani</i>	<i>Djekšarji</i> (<i>Djekšanarji</i>)	<i>Žvabečani</i>	<i>Žvabekarji</i>
1900-16	3	15	4	1
1921-41	4	14 (2)	6	5

1945-50	—	1	—	—
1951-60	5	5	3	10
1961-70	3	5	3	5
1971-80	1	3	10	9
1981-82	—	—	—	1

	<i>Rožečani</i>	<i>Rožekarji</i>	<i>Šentlipšani</i> (-lipčani)	<i>Šentlipšarji</i> (-lipšanarji)
1900-16	4	14	—	—
1921-41	—	2	6 (1)	— (1)
1945-50	2	—	2	—
1951-60	4	—	5	4
1961-70	1	1	1	2
1971-80	4	7	1 (3)	3
1981-82	7	3	2	4

	<i>Lepenčani</i>	<i>Lepenarji</i>	<i>Lepenci</i>	<i>Škocjančani</i>	<i>-arji</i>	<i>-ci</i>
1900-16	—	—	—	1	1	11
1921-41	—	—	—	1	29	1
1945-50	1	1	—	2	5	—
1951-60	4	1	2	—	3	3
1961-70	1	2	—	—	1	1
1971-80	6	—	—	2	5	—
1981-82	2	2	—	—	4	—

	<i>Radišani</i>	<i>-anarji</i>	<i>Hodišani</i>	<i>-anarji</i>	<i>Škofičani</i>	<i>-anarji</i>
1900-16	16	—	9	—	3	—
1921-41	25	4	10	5	8	4
1945-50	31	—	21	—	13	—
1951-60	95	—	17	—	21	1
1961-70	54	—	6	—	11	1
1971-80	168	—	20	—	4	—
1981-82	28	—	—	—	6	1

	<i>Rinkoljani</i> (<i>Rinkolani</i>)	<i>Rinkolanarji</i>	<i>Rinkolčani</i>	<i>Remšeničani</i>	<i>Remšenikarji</i>
1900-16	—	—	1	—	—
1921-41	3 (2)	—	1	—	—
1945-50	1 (3)	1	7	—	—
1951-60	5 (11)	13	—	1	2
1961-70	1 (6)	1	2	—	—
1971-80	1 (1)	1	—	—	1
1981-82	—	—	1	—	2

Dvojnici obstajata npr. tudi pri kraj. imenu *Prosoviče* (*Prosovičani* – *Prosovičarji*, 1933) in *Loče* pri Šentilju (*Ločani* 1975, 1978 – *Ločanarji* 1963, *Lončanarji* 1930). V vrsti izpeljank iz kraj. imena *Rinkole* je tretja, *Rinkolčani*, krajevno neobičajen prenos od katerega izmed imen z navadno tvorjenko na *-čani* ali pa odraz splošne težnje. Oblike *Djekšani*, *Šentlipšani*, *Hodišani*, *Radišani*, *Škofičani*, *Lepenčani*, *Škocjančani*, *Rožčani*, *Žvabečani*, *Remšničani*, *Rinkoljani* oz. *Rinkolani* so zborne, oblike na *-arji* (in *-anarji* pri kr. imenu *Rinkole*) na ravni širše pogovornosti, medtem ko so hibridne oblike na *-anarji* (modno pogovorne oz. žargonske) samo med vojnama močnejše vdirale v publicistično rabo (krajevna poročila).¹⁰ O oblikah na *-ci* bo beseda v naslednjem odstavku. Tudi za kraj. ime Bekštanj je poleg oblike Bekštanjčani izpričana druga, pogovorna na *-arji*.¹¹ Kot edino (nevtoralno) obrazilo nastopa *-arji* pri nekaterih publicistično manj ali malo pogostnih kraj. imenih: *Bajdiše–Bajdišarji* (1900-16/2 ×, 1921-41/1 ×, 1945-70/4 ×), *Ovčna–Ovčnarji* (1948/4 ×, 1949, 1964), *Šajda–Šajdarji* (1921-80/12 ×, 1981-82/2 ×), najbrž tudi pri imenih *Kobel* (danes del Borovelj) – *Koblarji*,¹² *Fužine* (kraj. pogovorno za Podrožico) – *Fužinarji*¹³ in *Pólane* (pri Šentlipšu v občini Žitara vas) – *Pólanarji*.¹⁴

Variantno razmerje obrazila *-ci* (ter *-anci*, *-janci*) do drugih je izpričano z obsežnim gradivom za kraj. imena *Dobrla vas*, *Šmihel* (pri Pliberku), *Žitara vas*, *Železna Kapla*, *Kotmara vas*, *Nonča vas* in še katera. Pri primeru *Železna kapla* preglednica upošteva tudi vprašanja izpusta (eliptičnosti) pri samem kraj. imenu, pri pridevniški izpeljanki in pri imenu za prebivalce (gl. tudi *Žitara vas*, *Nonča vas*):

	Železna Kapla	železnokapelski	Železnokapelčani	Kapelčani	Kaplanci
1900-16	424	2	–		
	73	33	15		1
1921-41	728	2	–		
	83	23	18		2
1945-50	418	–	–		
	33	18	11		–
1951-60	1448	3	–		
	103	113	26		1
1970	197	4	–		
	34	88	13		1
		1971-80	16	1	
			375	142	–
		1981-82	10	–	
			142	48	1

¹⁰ Podoben konglomerat predstavlja v koroški pogovorni nemščini npr. oblika »die Zellaner« (= *Selani*).

¹¹ Prim. alpsko poskočnico: Rožan' so pršl' / pa toвне stojo / so Bekštajnarij tantr, / se tanter bojo. (Korošec, 1908, podlistek.)

¹² Koroški Slovenec, 1933, štev. 12, str. 3.

¹³ Rok Arih, Pomnenje. Ljubljana 1970, str. 39. Kr. ime *Fužine* (= *Podrožca*) kakor nekatera druga kraj. imena in izraze iz krajevne govorice avtor spretno uporablja za zvrstnostno stilizacijo.

¹⁴ Dr. Franc Petek, Iz mojih spominov. Ljubljana – Borovlje, 1979, str. 18.

Tako izdvobesedne tvorjenke za prebivalce (oz. prebivalke) kakor (vsaj deloma) oblike *Kaplanci* so tu poleg splošne zaznamovanosti še posebej motivirane: Prva je očitno prevod iz nemščine (govor bivšega deželnega glavarja)¹⁵, v dveh primerih druge oblike gre za rimo¹⁶. Tako rekoč hapax legomenon je še četrta oblika *Kapljani*¹⁷. Medtem ko se je pri tem kraj. imenu uveljavila oblika na *-čani* že pred letom 1900, kaže gradivo za druga kraj. imena deloma precej drugačno časovno podobo razvoja:

	<i>Dobrolvaščani</i>	<i>Dobrolčani</i> ¹⁸	<i>Dobrolci</i>	<i>Šmihelčani</i>	<i>Šmihelci</i>
1900-16	2	1	6	19	2
1921-41	3	4	1	38	9
1945-50	1	–	1	24	3
1951-60	4	2	7	84	2
1961-70	2	2	2	38	–
1971-80	–	14	3	87	–
1981-82	–	34	–	60	–

Tudi prebivalci *Šmihela pri Djekšah* (1906, 1923), *Slovenjega Šmihela* (1906, 1927) in *Šmihela pri Wolfsbergu* (1978/4x, 1979) so v časopisnih poročilih le *Šmihelčani*. Še nekaj bolj ali manj značilnih primerov:

	<i>Metlovčani</i>	<i>Metlovci</i>	<i>Podjunčani</i>	<i>Podjunci</i>	<i>Šentjurčani</i>	<i>-ci</i>
1921-41	–	–	–	–	1	–
1945-50	–	–	1	2	–	–
1951-60	2	1	–	–	1	1
1961-70	1	1	–	–	1	–
1971-80	10	–	5	–	1	–
1981-82	2	–	7	–	2	–

¹⁵ »Slednji se je Pliberčanom hudo zameril, ko jih je nagovoril kot 'Železnokapelčanke in Kapelčane.'« (Naš tednik 1980, šte. 36, str. 1.

¹⁶ »Železna Kapla. (Slovensko društvo). *Kaplanci, ne bodite zaspanci!* (Koroški Slovenec, 1928, šte. 24, str. 3 / Dnevne novice). – »Sm pa v Šajdo v ves hodiv, / m je pa strašilo se, / so zalene smreče priklanjale se. / Ko b' ta Šajda kna bila, / Maloveršnikov klanc, / bi Micka moja biva, / ne imel b' je Kaplanc.« (Slovenski vestnik, 1981, šte. 18, str. 6 Valentin Polanšek: Bratovska jesen). – Oblika *Kaplanci* (zapisana tudi *Kapljanci*) prihaja iz krajevne govorice trga in občinskega zaledja (obirsko narečje), medtem ko ima oblika *Kapelčani* širše, področno zaledje v Podjuni in Rožu (vendar se je v poknjženi obliki uveljavila izgovarjava /l/).

¹⁷ Mohorjev koledar, Celovec 1962, str. 87: (igra) »s katero so razveselili tudi Bistričane na Zilji in Globašane ter Kapljane v Podjuni.«

¹⁸ Izpeljanke *dobrol(j)ski*, *Dobrol(j)čani*, *Dobrol(j)ci* (z naglasom na drugem zlogu) odločno kažejo, da bo treba delno popraviti nekdanjo (1958) etimologijo imena *Dobrla vas*.

	<i>Grabštanjčani</i>	<i>-štanjci</i>	<i>Kotmirčani</i>	<i>Kotmirci</i> ¹⁹	<i>Grebinjčani</i>	<i>-ci</i>
1900-16	1	1	1	–	14	1
1921-41	2	–	21	–	15	–
1945-50	–	–	23	–	6	–
1951-60	2	–	40	3	13	–
1961-70	–	–	8	–	3	–
1971-80	5	0	37	1	–	–
1981-82	2	1	28	–	1	–

	<i>nončevaški</i>	<i>nonški</i> (<i>minonški</i>)	<i>Nončevaščani</i>	<i>Nončani</i> (<i>Minončani</i>)	<i>Minonci</i> ²⁰
1900-16	1	–	1	–	–
1921-41	1	–	–	–	–
1945-50	1	–	–	–	–
1951-60	–	–	–	– (1)	1
1961-70	3	1	1	3	–
1971-80	6	–	–	1 (2)	2
1981-82	7	– (1)	–	1	1

	<i>žitarovaški</i>	<i>žitarski</i>	<i>žitrajski</i> (<i>štrajski</i>)	<i>Žitrajčani</i> (<i>Štrajčani</i>)	<i>Žitrajci</i> ²¹ (<i>Štrajci</i>)
1900-16	–	4	7	–	4
1921-41	3	20	7	– (1)	2
1945-50	2	3	3 (1)	–	3
1951-60	1	3	19 (2)	– (2)	6
1961-70	1	3	37	2	4
1971-80	–	–	172 (1)	16	8
1981-82	–	–	215	9	7

Pri drugih, precej številnih kraj. imenih z varianto na *-ci* je sicer pogostnost rabe dokaj majhna, odraža pa podobno razvojno težnjo: *Grabalja vas*: *Grabaljci* (1924, 1955) – *Grabaljšani* (1948/2x, 1950, 1962); *Letina*: *Letinci* (1950, 1970) – *Letinčani* (1954/2x); *Osoje*: *Osojci* (1953) – *Osojčani* (1979); *Kršna vas*: *Kršinci* (1963); *Skočidol*: *Skočidlanci* (1927, 1956) – *Skočidolčani* (1927, 1952); *Svatne*: *Svatinci* (1952, 1963) – *Svatinjani* (1954) (s krajevno zaznamovanostjo: *Podkraj* – *Podkraj*).

¹⁹ Posamezne druge oblike so še: *Kotmarčani* (1946), *Kotmirščani* (1951–60/2 ×), *Kotmirčiči* (Kalendar SK 1952, 108) in *Hotmirci* (Mladi rod 1975, 1.–2., str. 22, z začetnim *H* verjetno po analogiji *Kotlje* – *Hotuljci*).

²⁰ Doslej neupoštevani zlog *Mi-*, ohranjen le delno pri tvorjenkah (v narečju *mən-*, *mn-*) poziva k delni reviziji doslejšnje (1958) razlage tega imena. Hkrati utegne v tem začetnem zlogu tichati tudi glasovna razrešitev krajevnih dublet *Nonča* v. : *Lonča* v.

²¹ Poleg teh oblik se pojavljajo zlasti v obdobju 1921–41 še *Žitaran* (4 ×), *Žitarci* (3 ×), *Žitarovci* (1 ×). Za nekdanje vino iz te pokrajine viri navajajo obliko *žitarec* (1900–16/7 ×, 1921–41/5 ×, 1945–50/4 ×). Prim. tudi Dr. Franc Petek, Iz mojih spominov, Ljubljana – Borovlje 1979, str. 17: »Vino, ki je rastlo od Žitare vesi do Globasnice, se je imenovalo Štarc, ne Žitrajc pa tudi ne Starc, kot nekateri pišejo.«

čani (1909, 1954/4x); *Klopinj*: *Klopinjci* (1934) – *Klopinjani* (1938) – *Klopinjčani* (1979, 1982); *Selo* (pri Škocjanu v Podjuni): *Selci* (1930, 1931); *Krčanje*: *Krčanjci* (1931, 1946, 1959); *Vidra vas*: *Vidrinci* (1948), *Bidrinci* (1953). Samo v treh primerih gre za nekoliko večjo pogostnost v publicistiki: *Goselna vas*: *Goslinci* (1906, 1946, 1981) – *Goselci* (1946) – *Goslinčani* (1911/2x); *Pribla vas*: *Pribilci* (1945-50/2x, 1951-60/4x, 1961-70/21x, 1971-80/4x) – *Priblani* (1951, 1952) in *Strpna vas*: *Strpinci* (1901, 1948, 1950, 1952/4x, 1961, 1971) – *Strpjani* (1952, 1953).²² Manjše število kraj. imen ima izpeljanko z obrazilom *-anci* (*janci*): *Gorje* (na Zilji) – *Gorjanci* (1912, 1923, 1933, 1934, 1977/3x, 1978), *Gora* (pri Bilčovsu) – *Gorjanci* (1952, 1954, 1959/5x). Z variantami tekmuje obrazilo *-anci* pri naslednjih kraj. imenih: *Kneža*, *Mokrije*, *Podgorje*, *Sreje* (pri Šentjakobu v Rožu):

	<i>Knežanci</i>	<i>Knežani</i>	<i>Mokrijanci</i>	<i>Mokrijani</i>	<i>Podgorjanci</i>	<i>-ani</i>
1900-16	1	1	1	2	6	–
1921-41	1	2	2	–	5	–
1945-50	–	1	3	–	1	4
1951-60	8	1	6	1	2	3
1961-70	–	1	–	1	2	–
1971-80	–	–	1	–	–	–
1981-82	–	–	–	–	–	–

Poleg oblike *Podgorjanka* (1955), ki ustreza oblikama *Podgorjan* in *Podgorjanec*, se je pojavila tudi že *Podgorčanka* (1988, 1989), *Sreje* se pojavljajo poredkoma: *Srejan* (1952, 1957, 1976) – *Srejani* (1950, 1961).

Glede tvorbe in rabe izpeljank za poimenovanje prebivalcev izreden primer je kraj. ime *Borovlje*:

	<i>Borovčiči</i>	<i>Borovljanci</i>	<i>Borovljani</i>	<i>Boroveljčani</i>
1900/01	5	–	1	–
1905/06	20	14	–	–
1908/09	11	14	7	–
1910/11	6	10	1	–
1900-11	42	38	9	–

	<i>Borovčiči</i>	<i>Borovljanci</i>	<i>Borovljani</i>	<i>Boroveljčani</i>
1921-30	10	12	6	–
1931-41	10	28	–	–
1921-41	20	40	6	–

²² Tudi v krajevnem narečju, vsaj v Podjuni južno od Drave, raba izpeljank na *-ci* peša. Od osmih spraševancev za *Goselno vas* jih je šest navedlo obliko na *-ci*, eden se je odločil za *-ci* in *-čani*, najmlajši pa samo za *-čani*; tudi za *Šmihel*, *Metlovo*, *Priblo vas* (v Podjuni) uporablja srednji in mlajši rod v krajevni govorici vse česče oblike na *-čani*.

1945-50	4	3	2	7
1951-55	9	4	10	3
1956-60	12	3	2	2
1945-60	25	10	14	12
1961-70	8	9	7	7
1971-82	4	2	6	77

S sodobnega vidika je danes knjižna (zborna) gotovo oblika *Boroveljčani*. V koroški zamejski publicistiki se je pojavila šele po zadnji vojni, uveljavila pa okoli leta 1970. Oblika *Borovljanci* je širše pogovorna (*Brolanci*), *Borovljani*²³ (z naglasom na obrazilu) je zastarevajoča knjižna, oblika *Borovčiči* se v današnji publicistiki pojavlja poredko v krajepisnih in memoarskih sestavkih in se vse bolj umika iz širše jezikovne zavesti²⁴. Obrazilo *-čiči* je (bilo) publicistično deloma običajno še za nekatere druge kraje Spodnjega Roža, npr. za *Glinje*, *Podsino vas*, *Svetno vas*, *Strugo*.

	<i>Glinjčani</i>	<i>Glinjčiči</i>	<i>Svetinčani</i>	<i>Svetinčiči</i>	<i>Svetnovaščani</i>
1900-16	18	1	6	—	—
1921-41	19	—	—	—	—
1945-50	12	2	—	—	—
1951-60	6	—	—	—	—
1961-70	3	—	—	3	1
1971-80	5	—	—	—	—

Prebivalci *Podsino vasi* so *Podsintjčani* (1906, 1927/28, 1960) in tudi *Posinčiči* (1955), *Psinčiči* (1968), prebivalci *Struge* pa *Strujčiči* (1949, 1964 v zgodovinski povesti oz. ljudskih verzih).²⁵

Tudi obrazili *-jani* in *-čani* (npr. *Kamen* v Podjuni, *Šentpeter na Vašinjah*, *Kloster* pri Grebinju, *Šteben* v Podjuni, *Dvor* pri Šmihelu) tekmujeta med seboj, nadalje obrazili *-ani* in *-čani* ter *-jani* (z okrnjeno podstavo) in *-ani* (npr. *Šentilj* ob Dravi, *Žihpolje* oz. *Vogrče*, *Pogrče*, *Čirkovče*):

	<i>Kamenjani</i> (<i>Kamejani</i>)	<i>Kamenčani</i>	<i>Štebjani</i> (<i>Štebnjani</i>)	<i>Štebljani</i>	<i>Štebenčani</i>
1900-16	—	—	1 (2)	—	2
1921-41	3	4	6	—	1

²³ Po mestu naglasa se tako loči od krajevno pogovorne (zastarevajoče) oblike (v *Brovlinu*, z *Brovlan* = v *Borovlje*, iz *Borovelj*).

²⁴ Za mlajše koroške bralce je večinoma že vprašanje, iz katerega kraja so pravzaprav *Borovčiči* (str. 25, 27 v Petkovih spominih, 1979), saj se same *Borovlje* pojavijo šele nekaj odstavkov pozneje.

²⁵ Prim. še Dr. Anton Feinig, *Krajevna, ledinska in hišna imena v Rožu*. Bistrica v Rožu. (= Letno poročilo Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu. Šolsko leto 1975/76, str. 72): »Poleg imena *Bastarca* pa rabijo stari ljudje tudi ime *Fužine* oz. *Fəžine*. Saj so Bistričanom rekali še pred nedavnim *Fəžincəčə*«.

1945-50	–	1	4	1	–
1951-60	8	3	12 (1)	–	–
1961-70	11	1	3	–	1
1971-80	–	13	6 (1)	3	–
1981-82	1 (13)	–	–	–	–

	<i>Dvorjani</i>	<i>Dvorčani</i>	<i>Šentpetrjani</i>	<i>Šentpetrčani</i>
1900-16	–	–	–	1
1921-41	2	1	5	1
1945-50	3	1	5	1
1951-60	9	–	1	2
1961-70	1	–	–	1
1971-80	3	–	1	1
1981-82	1	–	–	–

Podatki izpisov za *Šmohor* so: *Šmohorjani* (1901, 1933) in *Šmohorčani* (1933), za *Podkloster*: *Podkloštrčani* (1910/2×) in *Podkloštrjani* (1948/2×, 1949), za *Kloster* (*Grebinjski Kloster*): *Kloštrjani* (1910, 1938) in *Kloštrčani* (1930, 1935, 1938/3×, 1939).

	<i>Šentiljani</i>	<i>Šentiljčani</i>	<i>Žihpoljani</i>	<i>Žihpoljčani</i>
1900-16	–	3	4	–
1921-41	<i>Šentiljani</i>	3	–	1
1945-50	–	13	–	1
1951-60	–	3	–	7
1961-70	–	3	–	6
1971-80	<i>Šentljani</i>	12	–	1
1981-82	<i>Šentlani</i> (2×)	–	–	–

Za *Sreje* pri Škocjanu in za *Komelj* je le malo podatkov: *Srejani* (1951) – *Srejčani* (1951, v dopisu iz Šentvida v Podjuni); *Komljani* (1953, 1964) – *Komeljčani* (1955/3×, 1958, *Komelčani* 1963, 1982). *Pogrče* (*Pogrijani*, 1924 – *Pogrčani*, 1924) pa se glede izpeljave ujemajo s primeroma v spodnji preglednici.

	<i>Vogrijani</i> ²⁶	<i>Vogričani</i>	<i>Čirko(v)lani</i>	<i>Čirkovčani</i>
1900-16	1	16	–	–
1921-41	7	12	–	–
1945-50	–	2	1	–
1951-60	12	6	2	1
1961-70	4	16	–	–
1971-80	14	12	–	1
1981-82	5	2	2	3

Razmerje med temi variantami je mogoče ugotoviti večidel že z bežnim pogledom v narečno kartoteko kraj. imen. Od zgoraj navedenih kraj. imen imata *Klošter* in *Šmohor* izpeljanko na *-čani*, *Dvor*, *Pogršče*²⁶ in *Žihpolje* (vsaj s širšo okolico vred) poleg na *-jani* (oz. *-ani*) tudi na *-čani*, večina pa pozna tvorjenke samo z obrazilom *-jani* (oz. *-ani*). Da tudi domačin – celo v istem časopisnem poročilu – uporablja oboje oblike, bi se dalo sklepati po primeru za *Čirkovče*²⁷. Čeprav je pri posameznem imenu razvoj lahko tudi obraten, je vendarle tudi pri tej skupini dvojnic opazna težnja k zelo pogostnemu obrazilu *-čani* (oz. *-ani* z neokrnjeno podstavo na *-č-*). Tudi dejstvo, da se pisci pri vgrajevanju »novih« kraj. imen v sistem izpeljank za poimenovanje prebivalcev tako rekoč samogibno »odločajo« za oblike na *-čani*²⁸, opozarja na ekspanzivnost in tvornost tega obrazila.²⁹

РЕЗЮМЕ

Подобно русским, словенские наименования жителей по месту их происхождения или жительства словообразовательно пестры и многообразны. И в словенском языке существует более десятка таких словообразовательных моделей. Статья относится к названиям жителей населенных пунктов, находящихся на юге австрийской Каринтии, и опирается преимущественно на газеты, журналы, сборники и т. д. (1900–1982). Особое внимание уделяется названиям жителей, имеющим словообразовательные варианты. В статье сделана попытка раскрыть их стилистическое (в смысле языковых жанров) употребление и развитие.

²⁶ V krajevnem narečju je v vseh oblikah akut. *ú*; [úgərča, za úgərčami; úgərški, úgərjani], ta pa tu nikoli ni odraz za stari nosnik *φ*. Tisti etimologi, ki to kraj. ime povezujejo z *Ogri* (v kr. narečju *uógri*, še z nazalno ali pa že denazalirano izgovarjavo), očitno nasedajo sodobni pisni obliki. Prim. še nagrobni napis iz Vogrč: Gospod / Josip Ichzenthaller / rojen v Celji dne 14. maja 1808. / v mašnika posvečen dne 4. avgusta 1834(?) / umrl dne 21. aprila 1882. / Skozi 33 let župnik v Ugerčah./

²⁷ Pisec se je podpisal z »Riečan«, imenom za prebivalca pokrajine ob reki Bistrici (*Na riæci*) od Nonče vasi do Doba, kjer so tudi Čirkovče. (Slovenski vestnik 1982, šte. 3, str. 7.)

²⁸ Taki zapisi novejšega datuma so: *Virunčani* (Virunum) (Slovenski vestnik 1974, šte. 29, str. 4); *Radentheincani* (Radenthein), v raznih pisnih inačicah od 1970 do 1979 18-krat, npr. Naš tednik, 1979, šte. 50, str. 6 / Šport; *Magdalenčani* (Magdalen, Šmadlen) (Naš tednik, 16. 9. 1988, str. 14 / Šport).

²⁹ Prim. Slovenska krajevna imena, Leksikoni Cankarjeve založbe, Ljubljana 1985, 358 str.; in Krajevni leksikon Slovenije, Repertorij z uradnimi, topografskimi, zemljepisnimi, zgodovinskimi, kulturnimi, gospodarskimi in turističnimi podatki vseh krajev Slovenije, Uredil Roman Savnik (deloma s sodelovanjem Franceta Planine), I/1968–IV/1980, Ljubljana. Obe deli se omeujeta na področje SR Slovenije, slovenskega zamejstva v Italiji, Avstriji (na Koroškem in Štajerskem) in na Madžarskem ne upoštevata. – Prim. še Slovar nazvanij žitelej (RSFSR). Okolo 6.000 nazvanij. Pod redakcijo A. M. Babkina. Moskva 1964, 398 str.